

Verkennd natuuronderzoek

Bestemmingsplan Ruigenhoek

Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor de natuur

Definitief

Gemeente De Bilt

Sweco Nederland B.V.
Houten, 20 december 2016

Verantwoording

Titel : Verkennend natuuronderzoek Bestemmingsplan Ruigenhoek

Subtitel : Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor de natuur

Projectnummer : 330226

Referentienummer :

Revisie : D1

Datum : 25 november 2016

Auteur(s) : ing. D. van der Veen, ir. L. Hoogenstein

E-mail adres : david.vanderveen@sweco.nl

Gecontroleerd door : Mr. A.H. Tuitert

:

Goedgekeurd door : B. de Vries

:

Contact : Sweco Nederland B.V.
De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Kader van het onderzoek	4
1.2	Aanleiding en doel	4
1.3	Plangebied en voorgenomen ontwikkeling	6
2	Wet natuurbescherming	8
2.1	Gebiedsbescherming	8
2.2	Soortbescherming	9
2.2.1	Methode	10
2.2.2	Flora	10
2.2.3	Grondgebonden zoogdieren	11
2.2.4	Vleermuizen	12
2.2.5	Vogels	13
2.2.6	Vissen	14
2.2.7	Reptielen	14
2.3	Amfibieën	14
2.4	Ongewervelden	15
2.5	Overige soorten	15
3	Natuurnetwerk Nederland	16
3.1	Toetsingskader	16
3.2	Natuurwaarden buiten de NNN	17
4	Conclusies	18
4.1	Wet natuurbescherming	18
4.2	Natuurnetwerk Nederland	18

Bijlage 1: Aanvullend slakkenonderzoek

1 Inleiding

1.1 Kader van het onderzoek

Projecten of handelingen dienen te worden getoetst aan de wet- en regelgeving voor natuur. De natuurbescherming in Nederland wordt geborgd via de Wet natuurbescherming, welke op 1 januari 2017 in werking is getreden. Het verkennend onderzoek is er op gericht om een eerste inzicht te krijgen in de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden in en om het projectgebied en de mogelijke vervolgstappen die moeten worden genomen met betrekking tot aanvullend veldonderzoek, nader effectonderzoek en nadere procedures betreffende de Wet natuurbescherming. Daarnaast is onderzocht welke consequenties te verwachten zijn ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland (de voormalige Ecologische Hoofdstructuur).

1.2 Aanleiding en doel

Het plangebied van Golf Centrum Utrecht (verder GCU) maakt onderdeel uit van het landinrichtingsplan Noorderpark. Voor het Noorderpark is een Basisplan opgesteld, waarin ter verbetering van de recreatieve voorzieningen in het Noorderpark het recreatiegebied polder Ruigenhoek is opgenomen. Onderdeel van dit Basisplan waren onder andere de aanleg van diverse fiets-, ruit- en wandelpaden, een fietscrossbaan en een parkeerplaats. Vanwege de gewenste voorzieningen is het Basisplan uitgewerkt in een Plusplan.

In het recreatiegebied is op het grondgebied van de gemeente De Bilt een reservering opgenomen voor een golfbaan. De locatie hiervoor, circa 15 hectare groot, ligt in de noordoosthoek van het recreatiegebied Ruigenhoek. Aangrenzend ligt de beoogde entree van het recreatiegebied met de bijbehorende parkeervoorzieningen. In de plannen voor het recreatiegebied moet de golfvoorziening een financiële drager worden voor de rest van het gebied. Daarnaast moet bij de ontwikkeling van de golfvoorziening ruimte worden opgenomen voor een horecafunctie voor het gehele recreatiegebied.

Om de golfvoorziening te kunnen realiseren moet het bestemmingsplan worden aangepast. Het vigerende bestemmingsplan biedt geen ruimte voor deze functie.

Figuur 1.2 Recreatiegebied Ruigenhoek met de reservering voor de golfvoorziening

1.3 Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

Golf Centrum Utrecht (GCU)

Het plangebied betreft het terrein dat in figuur 1 is aangeduid als 'reservering golfbaan'. Op dit terrein wordt een Golf Centrum ontwikkeld. De GCU biedt faciliteiten in de vorm van een driving range en een Par 3 golfbaan. Het grootste deel van het plangebied voorziet in een driving range. De driving range is voor het grootste gedeelte een open grasland waar een intensief maaibeheer wordt gevoerd. Aan de zuidkant van de driving range komt het afslaggebouw. De ligging van het afslaggebouw is bepaald op basis van de zonstand. Om de driving range optimaal te kunnen gebruiken moet worden voorkomen dat tegen de zon ingekeken wordt. Om die reden is de slagrichting op het noorden georiënteerd.

Aan de westkant van het plangebied komt een Par 3 golfbaan. Hier komen 9 korte holes met een lengte variërend van 55 tot 125 meter. De 9 holes baan zal buiten de greens, tees en zand-bunkers worden ingericht met verschillende bosschages, bomen en waterpartijen.

De driving range en de 9 holes golfbaan worden van elkaar gescheiden door een brede watergang. Net als de meeste bosschages op de golfbaan wordt deze watergang in noord-zuid richting aangelegd. Daarmee wordt de cultuurhistorische verkavelingsrichting in het plangebied geaccentueerd.

Het GCU ligt bij de beoogde entree van het recreatieterrein Ruigenhoek (Gageldijk te Utrecht). Hier zijn reeds parkeervoorzieningen aangelegd die voorzien in de parkeerbehoefte voor het gehele recreatiegebied, inclusief het GCU. Een horecagelegenheid bij deze ingang van het recreatiegebied ontbreekt echter nog. Daarom wordt in het plangebied naast een horecavoorziening voor het GCU ook voorzien in een horecavoorziening voor het bredere publiek van het recreatiegebied Ruigenhoek. Ook komt er een kantoorvoorziening voor Nederland Golft bv. Deze organisatie verzorgt reeds golftrainingen op verschillende golfbanen in Nederland. GCU Utrecht zal fungeren als thuisbasis. Bij de entree komt een hoofdgebouw waarin zowel horecavoorzieningen als de kantoorvoorziening en driving range worden voorzien.

De strook grond in het noordoosten van het plangebied, tussen de bebouwing van de Koningin Wilhelminaweg en de Groenevaart, wordt ingericht als natuurlijke overgangszone. Deze overgangszone behelst een terrein van ruim 2 hectare. De inrichting wordt in overleg met de omwonenden nader uitgewerkt. Voorstel is om hier een natte natuurzone van te maken met een overgangsgedebied van water naar grasland.

Figuur 1.3 Ontwerp Bestemmingsplangebied

Figuur 1.4 indruk plangebied

2 Wet natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden. De Wet natuurbescherming vervangt de drie natuurwetten die tot 31 december 2016 functioneerden:

- Natuurbeschermingswet 1998
- Flora- en faunawet
- Boswet

2.1 Gebiedsbescherming

De Wet natuurbescherming voorziet zowel in gebiedsbescherming als in soortbescherming. Ten aanzien van gebiedsbescherming geldt dat de wet de bescherming van Natura 2000-gebieden regelt. het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden nagenoeg gelijk blijft aan de bepalingen uit de Natuurbeschermingswet 1998. Voor beschermde natuurmonumenten geldt echter dat de beschermingsstatus van deze gebieden in de nieuwe wet is komen te vervallen. Toetsing aan (oude doelen van) beschermde natuurmonumenten is derhalve vanaf het moment van inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming niet meer noodzakelijk.

Voor de inventarisatie van Natura 2000-gebieden is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase van het ministerie van EZ. Uit deze gebiedendatabase blijkt dat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied op een afstand van circa 3 kilometer van het plangebied is gelegen (fig.2.1). Dit betreft Natura 2000-gebied 'Oostelijke Vechtplassen'.

Figuur 2.1 Ligging Natura 2000-gebied (helder groene en blauwe vlakken), de rode cirkel betreft het plangebied

Door uitvoering van de voorgenomen maatregelen (aanleg en gebruik golfcentrum) gaat geen oppervlakte aan Natura 2000-gebied verloren. Gelet op aard van de werkzaamheden en de aanzienlijke afstand ten opzichte van het plangebied tot de Oostelijke Vechtplassen, zijn effecten in het kader van de externe werking door verstoring (maximaal enkele honderden meters)

vanuit het plangebied uit te sluiten. Er is dus geen sprake van externe werking. De wezenlijke kenmerken en waarden van de Natura 2000-gebieden worden derhalve niet aangetast, waardoor significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor deze gebieden niet aan de orde zijn.

2.2 Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming maakt de Wet natuurbescherming onderscheid in drie categorieën:

1. Vogels. Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn;
2. Habitatrichtlijnsoorten. Dit zijn soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn;
3. Andere soorten. Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om een aantal zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten.

Voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving zoals foerageergebieden of vliegroutes) van beschermde soorten uit de eerste en tweede categorie mogen niet (opzettelijk) verstoord of vernietigd worden. Daarnaast mag geen enkele beschermde soort (opzettelijk) worden gedood of verwond. Bij vogels zijn daarnaast de nesten van belang. Er zijn vijf categorieën broedvogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (categorie 1-4) of waarvan de nesten beschermd zijn als er onvoldoende alternatieven zijn (categorie 5).

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

De categorie “Andere soorten” gaat om soorten die niet onder de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn vallen. Het betreft een aantal zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland, vermeld in de bijlage van de Wet natuurbescherming (art. 3.10 – 3.11). Voor de zoogdier-, amfibie- en reptielsoorten opgenomen in deze bijlage geldt geen Europese verplichting tot bescherming. Deze soorten worden beschermd vanwege de breed in de maatschappij levende overtuiging dat deze dieren beschermd moeten worden. De overige soorten uit deze bijlage worden om ecologische redenen beschermd. Hiermee wordt door Nederland uitvoering gegeven aan het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantsoorten te garanderen.

Omdat onder de categorie “Andere soorten” ook veel algemene soorten vallen, heeft de provincie Utrecht een verordening opgesteld waarin een aantal soorten wordt vrijgesteld. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing worden aangevraagd van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. De provincie heeft alle algemene soorten zoogdieren, vissen, amfibieën en reptielen op de vrijstellingslijst laten plaatsen. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig wanneer als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen schade wordt toegebracht aan hun leefomgeving. Wel geldt de zorgplicht, wat inhoudt dat werkzaamheden, die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk

na moeten worden gelaten of dat er maatregelen moeten worden genomen om onnodige schade aan dieren en planten te voorkomen.

Om te bepalen welke beschermde soorten binnen (de invloedssfeer van) het voornemen voorkomen is een bronnenonderzoek uitgevoerd waarbij gebruik is gemaakt van gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna en van eerder uitgevoerde natuuronderzoeken. Deze gegevens zijn aangevuld en gecontroleerd tijdens een veldbezoek van een ecooloog van Sweco op 26 november 2016.

2.2.1 *Methode*

Bronnenonderzoek

De inventarisatie betreft een onderzoek naar de actueel en potentieel voorkomende beschermde soorten in het plangebied en in de directe naastgelegen omgeving van het plangebied. De inventarisatie bestaat uit een bronnenonderzoek, een verkennend veldbezoek en habitatgeschiktheidsbeoordeling. Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te verkrijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten. De geraadpleegde bronnen zijn: Nationale databank Flora en Fauna (NDFF), Bestemmingsplan buitengebied Maartensdijk 2012 en bijbehorende bronnen, www.zoogdiervereniging.nl, www.sovon.nl, www.ravon.nl, www.waarneming.nl, www.telmee.nl, www.florafaancheck.nl, www.provincie-utrecht.nl, www.knnv.nl, www.vlinderstichting.nl, www.drloket.nl, IVN Eemland en IVN vechtplassen.

Habitatgeschiktheidsbeoordeling

Op basis van een veldbezoek is de geschiktheid van biotopen voor beschermde soorten beoordeeld. Deze beoordeling brengt samen met het bronnenonderzoek de beschermde soorten (groepen) in beeld, die in het plangebied van GCU (kunnen) voorkomen.

Analyse en toetsing van mogelijke effecten

Er is vervolgens gekeken of soorten (groepen) beïnvloed kunnen worden door de voorgenomen activiteiten. Op basis van deze analyse wordt geconcludeerd voor welke soorten(groepen) een ontheffing in kader van Flora- en faunawet aangevraagd moet worden en of er een nader onderzoek nodig is.

2.2.2 *Flora*

Bronnenonderzoek

Uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en Waarneming.nl zijn geen waarnemingen van beschermde flora in het plangebied bekend. In de indirecte omgeving van het plangebied zijn in relatie tot het plangebied de brede orchis en rietorchis aangetroffen. In de directe omgeving zijn grote kaardebol en zwanenbloem aangetroffen. Binnen de Wet Natuurbescherming zijn geen van deze soorten beschermd.

Verkennend veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen in het plangebied. Hierbij dient wel opgemerkt te worden, dat het veldbezoek buiten het groeiseizoen is uitgevoerd en de grasvelden gemaaid en de sloten geschoond aangetroffen zijn. Er is tevens geen geschikt biotoop voor beschermde flora aangetroffen in de omgeving van het plangebied, omdat de slootkanten in en om het plangebied een steil talud hebben (c.a. 1:1) en naar verwachting intensief gemaaid worden, gezien de huidige agrarische functionaliteit van de graslanden.

Effecten

Gezien de slootkanten steil zijn en de graslandpercelen naar verwachting (op basis van het veldbezoek) intensief in gebruik zijn, wordt geen geschikt biotoop voor beschermde soorten in het plangebied verwacht. Opgemerkt dient te worden, dat het voorkomen van potentieel biotoop sterk afhangt van het maaieregime, peilbeheer en bemesting. Zolang er geen slootkanten worden vergraven waar beschermde flora aangetroffen wordt, zijn geen negatieve effecten voorzien en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet. Nader onderzoek of ontheffing of werken met een gedragscode is daarom niet aan de orde.

2.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Bronnenonderzoek

In de NDFF en waarneming.nl zijn, behalve de waterspitsmuis, steenmarter, das en eekhoorn geen waarnemingen bekend van beschermde zoogdieren van in (de omgeving van) het plangebied. Uit deze bronnen blijkt wel dat algemene zoogdiersoorten zoals konijn, vos en bunzing aangetroffen zijn in en in de omgeving van het plangebied.

Van de Gagelpolder, ten westen van het plangebied, is een levensvatbare populatie waterspitsmuizen bekend uit Waarneming.nl, de NDFF (2011) en Bureau Green Space Services en Staatsbosbeheer. De Gagelpolder ligt buiten het plangebied en vormt een optimaal leefgebied voor de waterspitsmuis¹. Dit habitat ontbreekt in het plangebied, zodat waterspitsmuizen hier niet te verwachten zijn.

De das komt voornamelijk voor in de oostrand van Utrecht. Burchten zijn ondermeer bekend van de Hoogekampse Plas, het talud van de A27 (Bron: Bureau Waardenburg²) en sinds de winter van 2009/2010 op Fort Ruigenhoek (Bron: Staatsbosbeheer). Er zijn geen burchten aanwezig binnen of in de directe omgeving van het plangebied. De dichtstbijzijnde burcht ligt op een afstand van circa 600 meter ten opzichte van het plangebied. Alhoewel de bekende wissels richting het noordwesten van het fort liggen, kan het plangebied wel sporadisch als foerageergebied gebruikt worden. Het plangebied vormt in ieder geval geen essentieel onderdeel van het leefgebied van dassen.

Ter hoogte van Fort Ruigenhoek is een waarneming van de beschermde steenmarter bekend. Er zijn geen vaste verblijfplaatsen (zoals gebouwen) of rustplaatsen (zoals takkenhopen, struweel) van de steenmarter aanwezig in het plangebied. Het plangebied kan wel sporadisch als foerageer/jachtgebied gebruikt worden. Het plangebied vormt in ieder geval geen essentieel onderdeel van het leefgebied van dassen.

Verkennd veldbezoek

Tijdens het verkennd veldbezoek is het plangebied beoordeeld op habitatgeschiktheid voor zoogdieren. Daaruit blijkt dat het plangebied geen bomen, struweel, gebouwen of takkenhopen heeft, die een vaste verblijfplaats kan bieden voor grondgebonden zoogdieren. Er zijn geen sporen (zoals wroet, vraat, latrine of krabsporen) aangetroffen in het plangebied. Hierbij moet opgemerkt worden dat voorliggend onderzoek geen uitgeput onderzoek naar gebruik door grondgebonden zoogdieren van het plangebied betreft. De slootkanten in het plangebied hebben een steil talud (c.a. 1:1) en worden waarschijnlijk intensief gemaaid, gezien de huidige agrarische functionaliteit van de graslanden.

Effecten

Omdat er geen vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen van zoogdieren in het plangebied of in de directe omgeving zijn aangetroffen, kan aantasting van verblijfplaatsen uitgesloten worden. De dichtstbijzijnde verblijfplaatsen liggen ter hoogte van Fort Ruigenhoek op een afstand van circa 600 meter ten opzichte van het plangebied. In dit kader zijn dan ook geen negatieve effecten voorzien en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet. Nader onderzoek of ontheffing is daarom niet nodig.

Het plangebied kan wel sporadisch als foerageer/jachtgebied gebruikt worden door de das en de steenmarter, maar negatieve effecten zijn niet te verwachten, omdat het plangebied door ontbreken van voldoende beschutting (zoals houtige opstanden) geen optimaal foerageer/jachtgebied is. Bovendien is in de omgeving voldoende foerageer/jachtgebied aanwezig en kan het golfterrein ook als foerageer/jachtgebied gebruikt worden. De mogelijkheid bestaat dat door aanleg van zandheuvelds en/of struweel het terrein een grotere aantrekkingskracht heeft op de das en andere grondgebonden zoogdieren. Een onderzoek van Arcadis³ bevestigt dat dassen en golfbanen heel goed samen kunnen gaan als het foerageergebied betreft.

¹ Wansink, D.E.H., 2011, Green Space Services, Waterspitsmuizen in de Gemeente Utrecht,

² Bureau Waardenburg, december 2009, Natuurwaarden in Overvecht, Utrecht

³ <http://edepot.wur.nl/158878>

De natuurvriendelijke oevers aan de noordoostzijde van het plangebied, kunnen na aanleg onderdeel vormen van geschikt leefgebied voor de waterspitsmuis.

De gunstige staat van instandhouding komt met betrekking tot de overige grondgebonden zoogdieren niet in gevaar, maar er zijn wel mitigerende maatregelen nodig bij uitvoering van de werkzaamheden om verstoring te voorkomen. Aanbevolen wordt om de borging van deze maatregelen vast te leggen in een ecologisch werkprotocol.

Voor de aanwezige algemene soorten, zoals vos, konijn en bunzing geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Hiervoor geldt wel de zorgplicht.

2.2.4 Vleermuizen

Bronnenonderzoek

Alle vleermuissoorten zijn conform de Wet natuurbescherming strikt beschermd, inclusief essentiële onderdelen van het leefgebied. Uit de NDFF zijn recente waarnemingen (foeragerend en overvliegend) bekend van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, water-vleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis in de directe omgeving van het plangebied. Bureau Waardenburg maakt daarbij ook melding van de franjestaart, baardvleermuis, laatvlieger en meervleermuis in de omgeving van het plangebied (Noorderpark). De relatief grote aantallen vleermuizen zijn vooral gerelateerd aan verblijfplaatsen zoals het Fort Ruigenhoek en aan de Ruigenhoeksedijk.

Verkennd veldbezoek

De habitatcheck is op basis van de checklist van het Vleermuisprotocol⁴ uitgevoerd. Tijdens het verkennend veldbezoek is vastgesteld dat geen potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn door ontbreken van gebouwen en bomen in het plangebied. De groene vaart, bossingels, bos(randen) en de dijkwegen direct buiten het plangebied vormen geschikte vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen. De sloten om de weilanden binnen het plangebied kunnen als vlieg-route gebruikt worden door vleermuizen en de weilanden in het plangebied kunnen als foerageergebied gebruikt worden door bijvoorbeeld de laatvlieger.

Effecten en nader onderzoek

Aangezien er geen potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen zijn aangetroffen, is geen aanvullend onderzoek noodzakelijk naar het voorkomen van vleermuizen in verband met mogelijke vaste verblijfplaatsen. In dit kader zijn dan ook geen negatieve effecten voorzien en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet. Nader onderzoek of ontheffing is daarom niet nodig.

Om effecten te voorkomen, dient wel rekening te worden gehouden met overvliegende en foeragerende vleermuizen. Dit betekent dat in de periode maart tot en met oktober tussen zonsondergang en zonsopkomst, geen directe permanente verlichting mag uitstralen op de Groene vaart, bosjes en struwelen. Er zal daarbij ook gewerkt kunnen worden met eco-dynamische verlichting⁵. Dit betreft verlichting met vleermuisvriendelijke armaturen. Dit betreft veelal groen of amber gekleurd led licht. In elk geval géén uitstraling van blauw of ultraviolet licht. Hiervoor zijn verschillende modellen op de markt gebracht. Aanbevolen wordt om een ecologisch werkprotocol op te stellen waarin dergelijke verlichting wordt beschreven en hoe en waar dit in overleg toegepast zou kunnen worden.

⁴ Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en. Gegevensautoriteit Natuur 2013. Vleermuisprotocol 2013, maart 2013.

⁵ <http://www.grontmij.nl/Productinnovaties/Documents/Ecodynamische%20verlichting.pdf>.

2.2.5 Vogels

Bronnenonderzoek

De NDFF geeft aan dat in de directe omgeving van het plangebied waarnemingen zijn gedaan van een aantal vogels als ekster, koolmees, buizerd, gierzwaluw, sperwer etc.

Verkenkend veldbezoek

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen bomen aangetroffen in het plangebied. Wel zijn diverse foeragerende of overvliegende vogels aangetroffen in het plangebied. Dit betreft de grauwe gans, knobbelzwaan, winterkoning. De bomen direct buiten het plangebied kunnen wel worden gebruikt door broedende vogels, waaronder vogels met een jaarrond beschermde verblijfplaats (nesten). Tijdens het verkennend veldonderzoek zijn geen jaarrond beschermde vogels en nesten aangetroffen in het plangebied. Wel zijn twee jaarrond beschermde nesten van de buizerd direct buiten het plangebied aangetroffen. Dit betreft het bosje aan de zuidzijde van de kassen (zie fig. 2.4). Tijdens het veldbezoek zijn twee buizerds nabij de nesten aangetroffen. Gezien de tijd van het jaar is het niet uit te sluiten dat dit niet de buizerds van deze nesten zijn, omdat dieren uit Scandinavië in deze periode in Nederland overwinteren. De locatie van de nesten was niet toegankelijk.

Er zijn, met uitzondering van de buizerds, geen jaarrond beschermde nesten in het plangebied aangetroffen. Wel zijn foeragerende huismussen gezien aan de Koningin Wilhelminaweg buiten het plangebied. Nesten van de huismus zijn tevens jaarrond beschermd. Deze soorten nestelen over het algemeen onder/tussen de dakpannen en foerageren in de directe omgeving van de nestlocatie.

Effecten

Alle vogels genieten bescherming onder de Wet natuurbescherming. Hierbij geldt dat verstoring van broedende vogels en nesten tijdens het broedseizoen niet is toegestaan. Verstoring van broedvogels kan optreden, wanneer tijdens de broedperiode werkzaamheden worden gestart. Wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen (wat loopt van circa maart t/m juni met uitloop tot in augustus) of als maatregelen worden getroffen om verstoring te voorkomen, is er geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. In het plangebied zijn geen nesten van jaarrond beschermde vogels aangetroffen. In dit kader zijn dan geen negatieve effecten te verwachten. Nader onderzoek of ontheffing is daarom niet nodig. Direct aangrenzend ten noorden van het plangebied komen wel nesten van de buizerd voor. Om effecten te voorkomen, dient rekening te worden gehouden met de jaarrond beschermde buizerd-nesten direct buiten het plangebied. De buizerds zullen naar verwachting gewend zijn aan verlichting uit de kassen en stedelijke verlichting (o.a. Utrecht en omliggende bebouwing). Dit betreft echter licht, dat niet direct op de nesten schijnt. Zolang geen directe verlichting op het bosje met de nesten schijnt, zijn effecten uit gesloten. Wel wordt (t.a.v. leefgebied van de buizerd en de jaarrond beschermde nesten), aanbevolen om een ecologisch werkprotocol op te stellen ter bepaling van waar en welke permanente verlichting geplaatst kan worden.

Figuur 2.4 nestindicatie buizerd (2x jaarrond beschermd nesten categorie 4) t.o.v. het plangebied

2.2.6 Vissen

Bronnenonderzoek

Uit de NDFF zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen in de omgeving.

Verkenkend veldbezoek

Alle watergangen in het plangebied bieden potentieel geschikt leefgebied voor de kleine modderkruiper. De watergangen zijn niet geschikt voor soorten als bittervoorn, door het ontbreken van voldoende watervegetatie. De Groene Vaart vormt daarbij wel een geschikt habitat voor de bittervoorn. Beschermde soorten ontbreken.

Effecten

Omdat er geen beschermde soorten vissen conform de Wet natuurbescherming te verwachten zijn is er geen ontheffing van deze wet nodig.

2.2.7 Reptielen

Bronnenonderzoek

De NDFF maakt melding van de ringslang in de directe omgeving van het plangebied. De omliggende polders zijn bekend als geschikt leefgebied voor de ringslang. De ringslang is niet aangetroffen in het plangebied. In 2013 is de ringslang tevens aangetroffen in het bosje ten zuiden van het plangebied en is ook bekend van eerdere Grontmij-onderzoeken in de directe omgeving van het plangebied. Ringslangen behoren tot de overige beschermde soorten in de Wet natuurbescherming.

Verkenkend veldbezoek

De oevers van de watergangen in het plangebied, zijn niet geschikt voor de ringslang door afwezigheid van goed ontwikkelde oevervegetaties en schuilgelegenheid en de aanwezigheid van steile oevers. Er zijn in het plangebied geen geschikte vaste verblijfplaatsen (zoals broeihopen of overwinteringslocaties) aangetroffen. Er zijn wel potentiële verblijfplaatsen in de ruigtestrook / struweel en bosje tegen de kassen aan, direct buiten het plangebied. Waarschijnlijk zullen ringslangen heel af en toe in het plangebied worden aangetroffen, dit betreft dan zwerfende exemplaren uit de populatie ringslangen in de omgeving. De natuurvriendelijke oevers aan de noordoostzijde van het plangebied, kunnen na aanleg onderdeel vormen van geschikt leefgebied voor de ringslang.

Effecten

De oevers van de watergangen in het plangebied bieden geen geschikte omstandigheden voor de ringslang door afwezigheid van goed ontwikkelde oevervegetaties en schuilgelegenheid en de aanwezigheid van steile oevers. Er zijn geen geschikte vaste verblijfplaatsen aangetroffen. Er zijn potentiële verblijfplaatsen in het struweel en bosje bij de kassen, direct buiten het plangebied. Deze locaties dienen daarom te worden ontzien. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming is niet nodig.

2.3 Amfibieën

Bronnenonderzoek

De NDFF maakt melding van de strikt beschermde rugstreeppad en poelkikker in de directe omgeving van het plangebied. Waarneming.nl maakt ook melding van de heikikker. De rugstreeppad, heikikker en poelkikker zijn wijdverspreide soorten in de omgeving van het plangebied, met name in de Gagelpolder. Uit de NDFF komt verder naar voren dat waarnemingen zijn gedaan van overige beschermde soorten zoals de bruine kikker en gewone pad.

Verkenkend veldbezoek

De rugstreeppad komt voor in zandige milieus met tijdelijke plassen (zoals bouwlocaties) of in veenweidegebied met flauwe oevers. De watergangen in het plangebied hebben steile oevers, wat geen geschikt habitat voor de rugstreeppad, poelkikker en heikikker vormt.

Effecten

De watergangen in het plangebied vormen geen geschikt habitat voor bovengenoemde beschermde amfibieën. In dit kader zijn dan ook geen negatieve effecten voorzien en hoeven

geen vervolgpcedures in gang te worden gezet. De rugstreeppad wordt wel regelmatig aangetroffen op werk/bouwterreinen bij het bouwrijp maken van het terrein. Aanbevolen wordt om ofwel het terrein na het bouwrijp maken af te schermen met bijvoorbeeld een paddenscherm, zodat wordt voorkomen dat de rugstreeppad en overige amfibieën het werk/bouwterrein kunnen betreden, ofwel de graafwerkzaamheden in de winter uit te voeren, zodat voorkomen wordt dat rugstreeppadden naar het plangebied trekken. Het plangebied vormt een geschikt habitat voor enkele overige beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Hiervoor geldt wel de zorgplicht.

2.4 Ongewervelden

Bronnenonderzoek

De strikt beschermde soorten platte schijfhoren en gestreepte waterroofkever komen in de omgeving van het plangebied voor. De omliggende polders zijn bekend als geschikt leefgebied voor deze soorten. De platte schijfhoren komt voor in de polders en plassen gebieden ten noorden van Utrecht, met name in voedselrijke en waterplantenrijke sloten met draadwier. De gestreepte waterroofkever is in Nederland zeldzaam en nagenoeg beperkt tot de grote laagveengebieden in de Provincie Utrecht. Hier komt de soort vooral voor in kleinere wateren op zand- of veenbodem zonder dicht kroosdek (kroos <5%) met genoeg zonlicht. Vaak is de oever steil of ondergraven.

Verkennd veldbezoek

Er is tijdens het veldbezoek geen onderzoek uitgevoerd naar aquatische fauna. Op basis van eerdere bronnen is geschikt habitat voor de platte schijfhoren in de sloten van het gehele plangebied aangetroffen. De sloten bieden geen geschikte omstandigheden voor de gestreepte waterroofkever door afwezigheid van goed ontwikkelde water- en oevervegetaties.

Effecten

Door de afwezigheid van geschikt habitat is de gestreepte waterroofkever uit te sluiten. Er is tijdens het veldbezoek geen onderzoek uitgevoerd naar aquatische fauna. De platte schijfhoren heeft een wijdverspreid habitat in Nederland en kan op basis van habitatgeschiktheid in alle watergangen binnen het plangebied worden verwacht. Aanvullend slakkenonderzoek is uitgevoerd om te bepalen of de platte schijfhoren in de watergangen binnen het plangebied aanwezig is.

Aanvullend slakkenonderzoek

De watergangen in het plangebied zijn op 7 april 2014 nader onderzocht op het voorkomen van platte schijfhorens. In de te dempen en te vergraven watergangen zijn geen platte schijfhorens aangetroffen zijn. De veel algemenere draaikolkschijfhoren is wel aangetroffen. Deze soort is niet beschermd. De afwezigheid van de platte schijfhoorn betekent dat er geen ontheffing van de Wet natuurbescherming voor deze soort hoeft te worden verkregen. De resultaten en methode van het aanvullend slakkenonderzoek is bijgevoegd bij onderhavig rapport (bijlage 1).

2.5 Overige soorten

Er zijn geen waarnemingen bekend van overige beschermde diersoorten zoals bepaalde soorten libellen of dagvlinders. Er is ook geen geschikt habitat aangetroffen van overige beschermde soorten. In dit kader zijn dan ook geen negatieve effecten voorzien en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet.

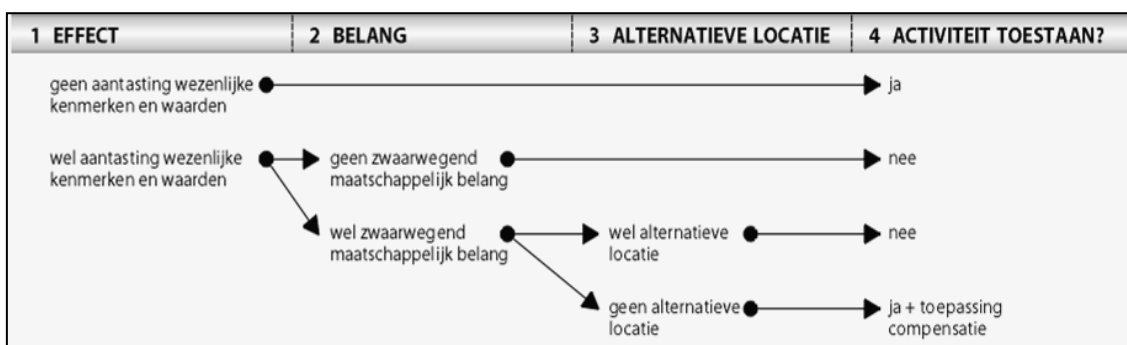
3 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Nederland. De provincie Utrecht vindt het belangrijk dat zich geen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen voordoen die een significant negatief effect hebben op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. De planologische bescherming van het NNN is vastgelegd in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie.

3.1 Toetsingskader

De NNN bestaat uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden, beheergebieden en robuuste ecologische verbindingzones. De wettelijke bescherming (Wro) van de NNN is geregeld via het bestemmingsplan.

De afweging voor ingrepen in de NNN gaat volgens het “nee, tenzij-principe”. In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met een significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een NNN-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op de NNN uitkomst bieden om projecten in de NNN te realiseren. Het verkennend natuuronderzoek geeft inzicht in de ligging van NNN gebieden in de omgeving van de voorkeurslocatie transportleiding en de noodzaak voor het doorlopen van ‘nee, tenzij, procedure’. In de provincie Utrecht is de externe werking van de NNN niet van toepassing. Een “nee, tenzij-toets” behoeft alleen te worden doorlopen, indien er sprake is van een RO-procedure met betrekking tot wijziging van de bestemming van het plangebied.

Schema: Het “nee, tenzij”-principe van het compensatiebeginsel.

Inventarisatie, analyse en toetsing effecten

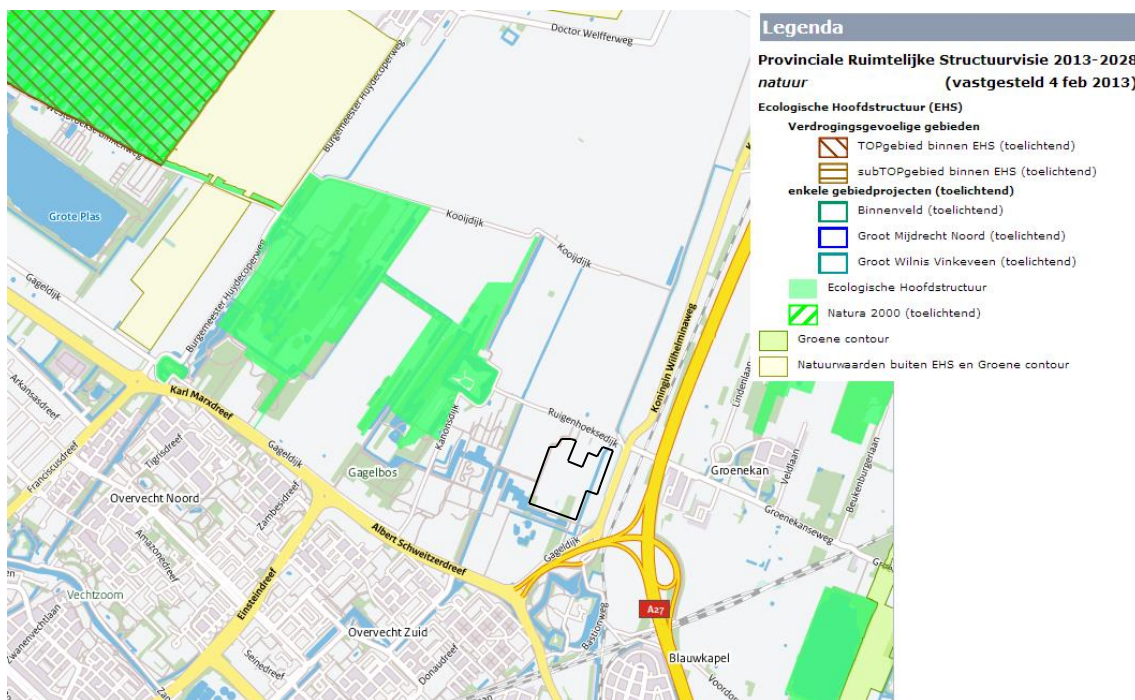
De voorgenomen ontwikkelingen in de Ruigenhoek vinden plaats buiten de begrenzing van NNN gebied. Nadere toetsing is niet noodzakelijk, omdat het terrein binnen de bestaande gemeentelijke (vigerende) bestemmingplannen past. Dit komt overeen met het toetsingsschema “nee, tenzij” uit de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie van de provincie Utrecht.

In paragraaf 6.5.1.3 van de Structuurvisie vraagt de provincie aan gemeentes om voor ontwikkelingen in de nabijheid van de NNN het effect op wezenlijke kenmerken en waarden van de kwetsbare elementen te beschouwen. Met kwetsbare elementen bedoelt de provincie hier o.a.

verdrogingsgevoelige elementen. De ontwikkelingen in het plangebied terrein brengen echter geen diepe graafwerkzaamheden met zich mee, zodat verdroging van NNN elementen in de omgeving is uitgesloten en significante effecten op de NNN in de omgeving uitgesloten kan worden.

3.2 Natuurwaarden buiten de NNN

In de omgeving liggen ook natuurwaarden buiten de NNN en de groene contour. Deze dragen veelal bij aan de essentiële gebiedskenmerken en aan de regionale biodiversiteit en dienen daarom behouden te blijven. Een specifieke categorie van natuurwaarden buiten de NNN zijn weidevogelkerngebieden. Weidevogels zijn karakteristiek in het traditioneel open (veen)weidelandschap. Voor weidevogels zijn openheid, rust en stabiliteit in inrichting en beheer van belang. De voorgenomen ontwikkelingen in de Ruigenhoek vinden plaats buiten de groene contouren en buiten de begrenzing van natuurwaarden buiten de NNN (weidevogel kerngebieden) en externe werking op groene contouren op natuurwaarden buiten de NNN hoeft niet getoetst te worden. Nadere toetsing is daarom niet noodzakelijk.

Figuur 3.1 Ligging NNN-gebied (helder groene vlakken), t.o.v. het plangebied

4 Conclusies

4.1 Wet natuurbescherming

Uit het verkennend natuuronderzoek wordt geconcludeerd dat beschermde soorten in het plangebied kunnen voorkomen of tijdens de werkzaamheden op de werklocaties kunnen verschijnen. Het gaat hierbij om vleermuizen, das, steenmarter, ringslang, jaarrond beschermde buizerdnesten en vogels. Om verstoring van vleermuizen, vogels en grondgebonden zoogdieren te voorkomen dienen de werkzaamheden overdag uitgevoerd te worden en dient tussen zonsondergang en zonsopgang geen bouwverlichting toegepast te worden die op watergangen, bomen en stuiken kan schijnen.

Om verstoring van vogelnesten te voorkomen wordt aanbevolen de werkzaamheden buiten het broedseizoen (circa maart t/m juni met uitloop tot in augustus) uit te voeren. Als er toch in deze periode gewerkt moet worden, dient het terrein voorafgaand aan de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een deskundig ecooloog. Deze ecooloog kan passende maatregelen opstellen om verstoring van vogelnesten te voorkomen. Dit kan mogelijk inhouden dat in een deel van het werkgebied tijdens het broedseizoen niet gewerkt kan worden. Zover als bekend zal het golfterrein vanuit de grond naar boven verlicht worden. Om permanente verstoring te voorkomen door permanente verlichting, zal in overleg met een deskundig ecooloog op gebied van vogels en vleermuizen onderzocht moeten worden, waar desbetreffende terreinverlichting toegepast kan worden en of deze verlichting mogelijk aanpassingen nodig heeft, zoals specifieke vleermuisvriendelijke armaturen.

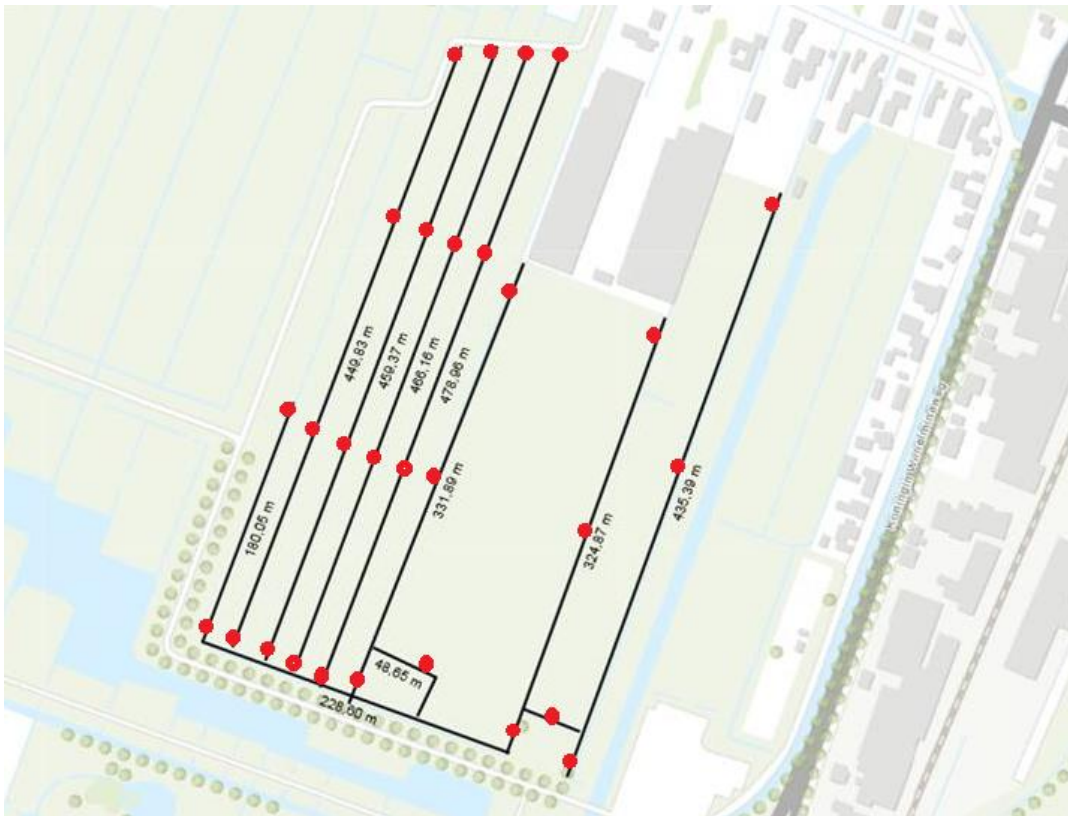
Ringslangen kunnen aangetroffen worden in het plangebied. In het struweel en bosje tegen de kassen aan, direct buiten het plangebied, bevinden zich potentiële ringslangverblijfplaatsen. Deze locaties dienen daarom te worden ontzien. Aanbevolen wordt om, ter beperking of voorkoming van verstoring op beschermde flora en fauna (zoals de ringslang en kleine modderkrui-per), een ecologische werkprotocol op te stellen. In een ecologisch werkprotocol staan mitigerende maatregelen bij uitvoeringswerkzaamheden, waaraan de aannemer van dit werk zich zal moeten committeren.

4.2 Natuurnetwerk Nederland

De voorgenomen ontwikkelingen van het plangebied Ruigenhoek vinden plaats buiten de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland. Nadere toetsing is niet noodzakelijk, omdat het beleid van de provincie Utrecht ten aanzien van de NNN geen strikte bepalingen ten aanzien van externe werking kent.

Bijlage 1

Aanvullend slakkenonderzoek

Figuur 1a. Bemonsterde locaties binnen het plangebied.

Inleiding

In verband met het aan te leggen golf centrum Utrecht in de Ruigenhoek Polder is op Op 7 april 2014 een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*). Deze waterslak staat als kwetsbaar op de rode lijst en in tabel 3 van de Flora- en faunawet. De platte schijfhoren is eerder in de omgeving van het plangebied aangetroffen.

Methoden

De beste periode voor de inventarisatie van de platte schijfhoren is de periode mei-augustus. In deze periode is de watervegetatie het best ontwikkeld en de trefkans het grootst. Echter ook buiten deze periode kan de soort worden aangetroffen. De sloten binnen het plangebied zijn over de gehele lengte op verschillende punten bemonsterd (fig.1a). Bemonstering vond plaats met een macrofauna net dat door de oevervegetatie werd gesleept, waarna het monster op een witte bak (fig.1b) werd gelegd om de slakken er uit te zoeken. Omdat determinaties in het veld vroeg in het jaar lastig uit te voeren (in verband met de grootte van de slakken), zijn steekproefsgewijs uit alle sloten in totaal meer dan 500 schijfhorens verzameld en in het lab gedetermineerd. Determinaties zijn gecontroleerd door Senior macrofauna-analist T. van Haaren.

Resultaten

De verzamelde schijfhorens bleken na determinatie allen draaikolk schijfhorens (*Anisus vortex*) te zijn. Deze soort lijkt sterk op de platte schijfhoren maar is minder kritisch en algemeen. De platte schijfhoren is niet aangetroffen. In dit kader zijn geen negatieve effecten voorzien en hoeven geen vervolgpcedures in gang te worden gezet.

Figuur 1b, indruk slakkenonderzoek en foto draaikolk schijfhoren